

AFRIČKA SVINJSKA KUGA

ČESTO POSTAVLJENA PITANJA

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

O BOLESTI

1. ŠTO JE AFRIČKA SVINJSKA KUGA (ASK)?

ASK je zarazna bolest s razornim posljedicama, a pogađa domaće i divlje svinje. Virus je potpuno bezopasan za ljude no u brojnim je zemljama uzrokovao znatne društveno-gospodarske probleme. Područja pogođena afričkom svinjskom kugom bilježe osjetne financijske gubitke zbog gubitka životinja, ograničenja u pogledu izvoza životinja i mesa, te troškova koje donose mjere za suzbijanje bolesti. Bolest je jako teško iskorijeniti, a borba s bolešću može potrajati godinama.

2. KOJI SU KLINIČKI ZNAKOVI AFRIČKE SVINJSKE KUGE?

Klinički znakovi i stope smrtnosti mogu varirati ovisno o virulenciji virusa i tipu/vrsti svinje:

- Akutni oblik bolesti karakterizira visoka temperatura, gubitak apetita, krvarenja na koži (crvenilo kože na ušima, truhu i nogama), ubrzano disanje, tromost, pobačaj u gravidnih krmača, cijanoza, povraćanje, proljev (ponekad krvav) i uginuće unutar 6 - 13 dana (pa i do 20 dana). Stope smrtnosti mogu biti i do 100%.
- Subakutni i kronični oblik manifestira se sličnim simptomima kao i akutni, u blažem obliku, ali koji mogu biti izraženi mnogo duže. Simptomi kronične bolesti uključuju gubitak težine, povremenu vrućicu, respiratorne znakove, kronične kožne čireve i artritis. Stope smrtnosti su niže, no još uvijek mogu varirati od 30% do 70%.

3. POSTOJI LI LIJEK ILI CJEPIVO ZA AFRIČKU SVINJSKU KUGU?

Trenutačno ne postoji učinkovito liječenje i bolest je neizlječiva za svinje. Nakon oboljenja, ako se radi o akutnom obliku za, sve se životinje očekuje smrtni ishod. Kod kroničnog oblika, može preživjeti 30% životinja, koje ostaju izvor virusa i nakon što ozdrave. Ne postoji cjepivo protiv afričke svinjske kuge, što znači da se životinje nikako ne mogu zaštititi osim primjenom biosigurnosnih mjera. Ako dođe do izbijanja bolesti veliki se broj životinja kod kojih je utvrđena bolest, ali i onih koje su bile u kontaktu s oboljelima, iako ne pokazuju znakove, moraju usmrtniti na zahvaćenim područjima.

4. KAKO SE AFRIČKA SVINJSKA KUGA ŠIRI?

Širenje afričke svinjske kuge je složeno i varira ovisno o okolišu, vrsti sustava uzgoja svinja, prisutnosti ili odsutnosti specifičnih vektora krpelja, ljudskom ponašanju te prisutnosti ili odsutnosti divljih svinja.

Virus afričke svinjske kuge se sekretom i ekskretom (mokraćom, izmetom, slinom, suzom, itd.) inficirane svinje izlučuje u okoliš tijekom inkubacije, trajanja infekcije pa sve do uginuća svinje. Virus se nalazi u nusproizvodima klanja, krvi, mesu i proizvodima od mesa, te okolišu gdje je životinja boravila i aktivan je i nakon 3-6 mjeseci. Ako je infekcija uzrokovana srednje ili slabo virulentnim sojevima virusa svinja može preživjeti infekciju i ostati trajnim izlučivačem virusa.

Putevi prijenosa virusa afričke svinjske kuge mogu uključivati:

- izravni kontakt između bolesnih i zdravih svinja, domaćih ili divljih (divlje svinje su glavni izvor zaraze za domaće svinje);
- ilegalnu trgovinu svinja iz drugih područja u kojima je bolest prisutna;
- neizravni kontakt kontaminiranom odjećom, obućom, priborom, alatom, vozilima;
- konzumiranje hrane i materijala kontaminiranog virusom (npr. otpad od hrane, stočna hrana ili smeće).

Životinje koje su se oporavile od bolesti mogu nastaviti izlučivati virus tijekom cijelog života.

5. MOŽE LI SE AFRIČKA SVINJSKA KUGA PRENOSITI MESOM I PROIZVODIMA OD MESA ZARAŽENIH SVINJA?

Može. Sva hrana i proizvodi od mesa, krvi i nusproizvoda zaraženih životinja koji nisu termički obrađeni izvor su virusa koji ima sposobnost izazivanja zaraze čak do 6 mjeseci. Posebno važnu ulogu u prijenosu virusa afričke svinjske kuge ima hrana proizvedena od zaraženih životinja koju konzumiraju nezaražene životinje.

Hranom ove vrste, uzročnik može pronaći svoj put u područja koja su prethodno bila slobodna od afričke svinjske kuge i uzrokovati bolest kod domaćih i divljih svinja. Ostatke hrane stoga treba odlagati tako da ih divlje svinje ne mogu dohvatiti. Poznato je kako je ovakva postojanost virusa u svinjskom mesu i proizvodima od svinjskog mesa bila odgovorna za nekoliko izbijanja afričke svinjske kuge, koja su se dogodila na različitim udaljenostima, zbog toga što su životinje hranjene termički neobrađenim kuhinjskim i stolnim otpacima (napoj/pomije, otpaci, prehrambeni proizvodi). Iako je ova praksa zabranjena sasvim je moguće da bi divlje svinje mogle doći u doticaj s takvom vrstom otpada i tako se zaraziti.

6. JE LI SIGURNO JESTI MESO SVINJA KOJE SU OBOLJELE OD AFRIČKE SVINJSKE KUGE?

Ljudi ne oboljevaju od afričke svinjske kuge. Bolest se ne može prenijeti na ljude niti kontaktom sa svinjama niti konzumiranjem proizvoda od svinjskog mesa.

Međutim, ljudi mogu imati važnu ulogu u širenju ove bolesti ako se neodgovorno ponašaju i ne pridržavaju propisanih mjera. Važno je istaknuti kako se svinjsko meso zaraženo virusom afričke svinjske kuge ne smije koristiti za hranidbu svinja jer se svinje na taj način mogu zaraziti.

7. MOGU LI SE LJUDI RAZBOLJETI AKO SU IMALI KONTAKT SA ZARAŽENIM ŽIVOTINJAMA?

S obzirom na to da do danas nije zabilježen prijenos virusa afričke svinjske kuge na ljude, ovaj se virus ne smatra opasnim za ljude. Izravan kontakt ljudi sa zaraženim životinjama ne predstavlja opasnost po zdravlje ljudi.

Međutim, ljudi igraju ključnu ulogu u širenju bolesti, npr. nepropisnim odlaganjem hrane koja sadrži virus afričke svinjske kuge ili nošenjem cipela i odjeće ili korištenjem vozila koja su kontaminirana virusom afričke svinjske kuge.

O MJERAMA

8. KAKO SE SUZBIJA AFRIČKA SVINJSKA KUGA?

Afrička svinjska kuga suzbija se sukladno trenutnim epidemiološkim mjerama i važećoj Naredbi o mjerama kontrole za suzbijanje afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj. Propisane mjere su radikalne i vrlo kompleksne, a ovise o zemljopisnim zonama i zonama koje se proglašavaju ovisno o pojavi bolesti, ovise o kategorizaciji gospodarstva/ objekta, odnose se na domaće i divlje svinje, kao i meso i proizvode od svinja, te ih moraju provoditi veterinarski inspektori, ovlaštene veterinarne službe, posjednici životinja, lovci i svi građani. Propisane mjere se mogu mijenjati te je stoga preporuka pratiti ih kontinuirano na stranicama Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (www.veterinarstvo.hr).

9. ZAŠTO JE POTREBNO USMRTITI ZDRAVE ŽIVOTINJE?

Usmrćivanje zdravih životinja u trenutku kada je utvrđena neizlječiva i izrazito zarazna bolest koja se jako brzo širi na području na kojem je bolest potvrđena, provjereni je i uobičajeni postupak za zaustavljanje, sprječavanje i/ili usporavanje širenja bolesti. Provodi se iz više razloga, prvenstveno radi zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, jer se želi zaštititi zdrave životinje od patnje kroz koju bi prolazile nakon što obole i spriječiti da ostale zdrave životinje uopće budu izložene virusu. Takav je slučaj i s ASK-om, čiji virus napada gotovo sve sustave, životinja je u velikoj boli i trpljenju, nema lijeka kojom bi se mogla izliječiti, izgledno je da će uginuti u teškim mukama, a u malom broju slučajeva, ako se i oporavi, ostatak će trajni kliconoša, što znači da će izlučivati i dalje virus koji će biti opasan za druge zdrave životinje. Zdrave životinje koje se usmrćuju nalazile su se u objektima u kojima je potvrđena bolest, znači da su bile izložene virusu ASK-a i koje bi sigurno oboljele, te na gospodarstvima u kojima nije bilo moguće održavati i provoditi biosigurnosne mjere kojima se može spriječiti prijenos virusa na zdrave životinje, kakva su najčešće gospodarstva kategorizirana kao 1 ili 2.

10. KOLIKO DUGO TRAJE ZABRANA DRŽANJA SVINJA NA NEREGISTRIRANIM OBJEKTIMA I OBJEKTIMA KATEGORIJE 0,1 I 2 U KOJIMA JE PROVEDENO USMRĆIVANJE ILI KLANJE SVINJA?

Na ovakvim objektima nije dopušteno držati svinje najmanje 12 mjeseci.

O NAKNADAMA

11. NA KOJI NAČIN ĆE SE PROIZVOĐAČIMA NADOKNADITI ŠTETA NASTALA ZBOG POJAVE AFRIČKE SVINJSKE KUGE?

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 20. srpnja 2023. donijela Zaključak kojim se Ministarstvo poljoprivrede zadužuje provesti aktivnosti za osiguranje potpore proizvođačima u sektoru svinjogojstva zbog nadoknade gubitaka nastalih usmrćivanjem i uklanjanjem svinja zbog provedbe mjera kontrole za suzbijanje afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj. Potpora će se dodijeliti proizvođačima na čijim objektima se provodi usmrćivanje i uklanjanje svinja i na čijim objektima će biti zabranjeno držanje svinja u razdoblju od najmanje 12 mjeseci na temelju naredbi Ministarstva poljoprivrede o mjerama kontrole za suzbijanje afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj. Ministarstvo poljoprivrede će u tu svrhu osigurati potrebna sredstva u iznosu od 12.500.000,00 €

12,5 milijuna €

O POSTUPCIMA UZGAJIVAČA

12. IMAM SVINJE, A NISAM NIKAD REGISTRIRAO GOSPODARSTVO, ŠTO MI JE ZA ČINITI?

Odmah se javite nadležnoj veterinarskoj službi.

13. ŠTO UZGAJIVAČI SVINJA MOGU UČINITI DA ZAŠTITE SVOJE SVINJE OD INFEKCIJE?

Biosigurnost je najvažnija i najučinkovitija dostupna mjera za sprječavanje i kontrolu afričke svinjske kuge. Rigorozna i stalna provedba načela biološke sigurnosti na razini farmi i domaćinstava, kao i povećanje opreza na granicama kako bi se spriječilo ilegalno kretanje životinja ili robe zaraženih afričkom svinjskom kugom, može spriječiti ulazak virusa u stada svinja. Poljoprivrednici moraju izolirati svoje svinje na takav način da niti životinje koje drže, niti hrana i stelja koja se koristi, niti kupljeni ili vlastiti stajski gnoj, niti bilo koji pribor ili alat koji se koristi u objektu za uzgoj svinja, uključujući odjeću i obuću, ne dolaze u dodir s divljim svinjama.

Uzgajivači se moraju pridržavati općih higijenskih i biosigurnosnih mjera na svojim gospodarstvima. U slučaju da uzgajivač posumnja da svinje imaju afričku svinjsku kugu, odnosno da životinje pokazuju znakove bolesti tipične za afričku svinjsku kugu, moraju odmah obavijestiti nadležnog veterinaru.

Jednako je važno da svi oni koji bi mogli biti uključeni u izravni i neizravni prijenos afričke svinjske kuge budu svjesni mogućih posljedica svojih postupaka.

14. NA KOJIM OBJEKTIMA JE POTREBNO IMATI PLAN BIOSIGURNOSTI?

Na objektima na kojima se drži 10 i više rasplodnih svinja ili više od 100 svinja ukupno.

15. ŠTO OBUHVAĆA PLAN BIOSIGURNOSTI ?

PLAN BIOSIGURNOSTI OBUHVAĆA BAREM:

- određivanje »čistih« i »prljavih« područja za osoblje ovisno o tipu objekta, primjerice garderobe, tuševi, prostor za prehranu osoblja itd.
- određivanje i, prema potrebi, ažuriranje logističkih mjera za ulazak novih držanih svinja u objekt
- postupke za čišćenje i dezinfekciju prostora, prijevoznih sredstava i opreme te osobnu higijenu
- pravila za osoblje o hrani u objektu i zabranu osoblju da drže svinje
- ciljani periodični program informiranja osoblja objekta
- određivanje i, prema potrebi, ažuriranje logističkih mjera za osiguravanje primjerenog odvajanja različitih epidemioloških jedinica te za sprečavanje dolaska svinja u izravan ili neizravan kontakt s nusproizvodima životinjskog podrijetla i drugim jedinicama u objektu
- postupke i upute za primjenu mjera biosigurnosti tijekom gradnje ili popravka prostora ili nastambi
- interne revizije ili samoprocjenu provedbe biosigurnosnih mjera

O KATEGORIZACIJI GOSPODARSTAVA

16. ŠTO JE TO KATEGORIZACIJA GOSPODARSTVA?

Kategorizacija gospodarstva je postupak u kojem se utvrđuje stvarno stanje na gospodarstvu u odnosu na mjere biosigurnosti koje se provode radi zaštite zdravlja i dobrobiti životinja.

Kategorizacija ima za cilj utvrđivanje uvjeta na gospodarstvi- ma na kojima se drže svinje u odnosu na biosigurnost, tj. u odnosu na rizik od unošenja i širenja virusa afričke i klasične svinjske kuge i drugih uzročnika bolesti svinja.

Gospodarstva mogu biti kategorizirana u 5 različitih kategorija:

- 1. Kategorija „0“** gospodarstva koja drže jednu tovnu svinju isključivo za vlastite potrebe
- 2. Kategorija „1“** gospodarstva koja ne udovoljavaju uvjetima
- 3. Kategorija „2“** gospodarstva koja djelomično udovoljavaju uvjetima
- 4. Kategorija „3“** gospodarstva koja u potpunosti udovoljavaju uvjetima
- 5. Kategorija „4“** gospodarstva koja drže svinje na otvorenome i koja su odobrena od nadležnog veterinarskog inspektora.

17. KOLIKO JE ZA KATEGORIZACIJU VAŽAN BROJ SVINJA NA GOSPODARSTVU I SVRHA DRŽANJA SVINJA?

Prilikom same procjene ovlašteni veterinar treba uzeti u obzir broj svinja na gospodarstvu te svrhu držanja svinja (samo za vlastite potrebe, prodaja manjeg broja svinja, prodaja u klaonicu, izvoz i dr.) kao i informacije koje o gospodarstvu ima na temelju prethodnih posjeta.

Gospodarstva koja drže više od jedne svinje ili krmaču (nazimicu) do najviše 10 jedinki smatraju se malim gospodarstvima te je prilikom kategorizacije potrebno obratiti najveću pažnju na osnovne uvjete, higijenu i čistoću samog objekta i dvorišta.

Gospodarstva koja drže od 11 do 100 svinja smatraju se srednjim komercijalnim gospodarstvima te je na njima obavezno provoditi mjere biosigurnosti proporcionalne broju i namjeni svinja te broju prometa na i sa gospodarstva.

Gospodarstva koja drže više od 100 svinja smatraju se velikim komercijalnim gospodarstvima i na njima se moraju primjenjivati sve propisane mjere biosigurnosti bez iznimke.

Važno je naglasiti kako mjere koje se provode na gospodarstvu u slučaju afričke svinjske kuge ovise o kategorizaciji određenoj u skladu s biosigurnosti gospodarstva, a ne o veličini tj. broju svinja na gospodarstvu.

18. KAKO MOGU SAZNATI U KOJOJ SE KATEGORIJI NALAZI MOJ OBJEKT?

Informaciju možete saznati od vašeg ovlaštenog veterinara ili upitom na ask@hapih.hr

19. AKO JE MOJ OBJEKT KATEGORIZIRAN U KATEGORIJU ISPOD KATEGORIJE 3, ALI JE U MEĐUVREMENU ZADOVOLJIO KRITERIJE ZA REKATEGORIZACIJU MOŽE LI SE OBAVITI REKATEGORIZACIJA U KATEGORIJU 3 ILI 4?

Ako ste ispunili tražene uvjete, moguće je napraviti rekategorizaciju.

O POSTUPCIMA GRAĐANA

20. ŠTO POTROŠAČI MOGU UČINITI DA SE VIRUS NE ŠIRI DALJE?

Potrošači trebaju pratiti situaciju s pojavom i širenjem ASK u RH, ne kupovati kod neprovjerenih proizvođača, nikako ne kupovati meso i proizvode iz zona ograničenja, te se pridržavati mjera iz Naredbe. Više puta se događalo da je virus afričke svinjske kuge unesen u stada domaćih i divljih svinja koja su do tada bila slobodna od afričke svinjske kuge hranom koja je proizvedena u regijama u kojima je virus afričke svinjske kuge raširen. Nepojedenu hranu koja sadrži sastojke životinjskog podrijetla treba zbrinuti tako da je životinje ne mogu dosegnuti.

Korisni kontakti

**Uprava za veterinarstvo i sigurnost
hrane Ministarstva poljoprivrede**
e-mail: veterinarstvo@mps.hr

**Hrvatska agencija za poljoprivredu
i hranu (HAPIH)**
tel: (031) 275 200
e-mail: ask@hapih.hr

Cjelodnevno dežurstvo Uprave za veterinarstvo i sigurnost
hrane Ministarstva poljoprivrede:
tel: 099/4392-507